

Stručná kronika

Jméno a založení: 741 Altaha

Na původním toku Dunaje založil bavorský vévoda Odilo z rodu Adolfingerů vlastní klášter Alteich. To se datuje rokem 731, moderní badatelé to však datují o deset let později, 741. Patrocinium říšského svítce Mauritia ukazuje na úzké kontakty zakladatele s Burgundskem. První mniši pak přišli ze známého ostrovního kláštera Reichenau. Platili za specialisty na obdělávání mokřadů a bažin. Poloha Alteichu na břehu Dunaje určovala obtížnost zemědělství a v běhu staletí byla postihována mnoha povodněmi a zátopami. Naopak byla výhodná pro rybníkářství a poskytovala po Dunaji možnosti přepravy zboží.

Karel Veliký - 788

Poté, co byli Agilofingerové v Bavorsku zbaveni roku 788 moci, převzal Karel Veliký místní opatství jako říšský klášter. V polovině 9. století stál Alteich na vrcholu své světské moci. Na počátku 10. století byl pak klášter při válečných přepadech zničen. Civilní moc nastoupila na místo mnichů a zřídila zde vévodskou hrobku Luitpoldingerů.

Svatý Gotthard - 990

Po roce 990 se vrátili do Alteichu Benediktini. Za časa císaře Heinricha II. vedl sv. Gotthard (sv. Godehard) klášter Alteich k novému rozkvětu. Jako obzvláštní vzácnost opatruje opatství ve svém kostele jeho roucho a botu. Hůl sv. Gottharda se dodnes používá při zasvěcování nového opata – naposledy na podzim 2001. Současně se sv. Gotthardem zde působil blahoslavený Gunther, příbuzný královskými rody Ottonů a uherských Arpádů. Tento hrabě z Duryška připojil mycením a propojením okrajových cest Český les. Tam také zemřel jako osadník v Dobré Vodě. Ve své diplomatické misi byl zakladatelem míru mezi Němci, Čechy (Böhmen) a Uhry (Maďary).

Duchovní vyzařování 11. století

O duchovním působení Alteichu v 11. století svědčí další blahoslavení: poustevník Wilhelm a poustevnice Alruna, Salome a Judita. Mnozí mniši tohoto konventu převzali jako reformující opati jiné kláštery; mezi jinými blahoslavený Alram z Kremsmünsteru, nebo sv. Thimo od sv. Petra v Salcburku. Především ale blahoslavený Richer jako opat ve známém Montecassinu. „Výroční knihy Alteichu“ jsou důležitým zdrojem studia historie Ottonů a doby vlády Saleriů. Okolo roku 1100 založil hrabě von Bogen asi čtyřicet kilometrů na horním toku Dunaje jeho nový domovský klášter „Altach“. Osídlen mnichy z

Alteichu, stal se brzy „Horním Altaichem“ (Oberen Alteich), zatímco starší Altaich byl veden pod jménem „Dolní Altaich“ – Nieder Altaich.

Císař Friedrich 1152

V roce 1152 uzavřel Friedrich I. Barbarossa podřízení opatství říšské moci. Jako dík za pomoc při královské volbě daroval proto Niederaltaich jako léno biskupovi Eberhardu II. z Bambergu. Vlastními pány Niederaltaichu byla druhé polovina 12. století mocná hrabata z Bogenu. Aby zástupci centrální moci v oblasti se pokusili získat klášter pro sebe.

Dům Wittelsbachů 1242

Roku 1242 přešla říšská správa nad Niederaltaichem jako dědictví hrabat Bogenských na Dům Wittelsbachů. Jako důsledek získalo tím Bavorské vévodství zemskou vládu nad klášterem. Wittelsbachové udělili pak klášteru titul Dvorní Marky (Hofmark).

Gotické stavitelství církevních staveb 1260

Bamberským lénem zůstali až do sekularizace, pontifikáliemi z roku 1241 opatření, opati z Niederaltaichu; ti byli i správci Bamberského dómu. Velmi brzy převzal klášter architekturu gotiky. Opat Hermann (současně též známý historik) a jeho pět následovníků, vybudovali mezi lety 1260-1326 nový klášterní kostel jako svého času největší vnitřní chrámový prostor v celém Podunají.

Mýcení ěeského lesa 14.století

Na rozdíl od ostatních bavorských benediktinských klášterů zažil Niederaltaich období duchovního úpadku v 15. století. Dobu reformace přestál konvent naproti tomu s poměrně málo přestupy k novému učení. V duchu pozdní renesance vládlo v Niederaltaichu ve smyslu kulturním a vědeckém, dění velmi živé.

Úpadek a vzestup v 15.století

In contrast to the other Bavarian Benedictine Abbeys, Niederaltaich experienced a phase of spiritual decline in the 15th century. However, the Abbey withstood the later Reformation with relatively few monks leaving to join the new religion. In the spirit of the Late Renaissance, an active period of cultural and scientific awakening dominated life in Niederaltaich.

Třicetiletá válka 1634

Ve třicetileté válce byl klášter postižen těžce. Navzdory svým mohutným hradbám byl švédskými oddíly v letech 1634, 1641, 1647 a 1648 totálně zničen. Katastrofy požárů v letech 1671 a 1686 pak opět zničily i ty skrovné nové začátky.

Baroko 1700

Výrazně působil v Niederalteichu v éase baroka opat Josico Hamberger (1700-1739). Skoro všechny dosud zachované klášterní stavby pochází z této doby. K tomu patří i barokní vnitřní výzdoba ranní gotického kostela, dohotovená v roce 1727. Za povšimnutí zde stojí zejména přestavba kostelního kůru mladým Johannem Michaellem Fischerem a víc než 200 samostatných fresek od Andrease Heindla.

Hospodářský vrchol 18.století

V pozdním 18.stoletím byl Niederalteich nejbohatším benediktinským klášterem v kurfiřtství Bavorském. Jeho zemědělským majetkem bylo včetně lesů 170 čtverečních kilometrů polností. A to včetně výnosných vinohradů ve Wachau. Lodní doprava po Dunaji byla pro klášter bezcelní. Kolem roku 1784 byl zdejší opat také pánem Markt Hengersbergu a dvorů Niederalteich a Arnbruck. K tomu stovky usedlostí pod kurfiřtskými zemskými soudními okrsky. K opatství patřily: probošství Rinchnach a sv. Oswald (od roku 1567) v Ěeském lese, stejně jako Spitz an der Wachau . K tomu dohlíželi páteři z konventu na osm farností v jižním Bavorsku a farnost Aggsbach v Rakousku. Pro dalších 21 farních kostelů měl Niederaltaich tzv. návrhové právo.

Sekularizace 1803

Zrušení opatství začalo v listopadu roku 1802 převzetím klášterních úředníků do kurfiřtských služeb. Také majetek kláštera byl od té doby svěřen do státní správy. Vlastní sekularizace postihla Niederaltaich 21. března 1803 na den Svatého Benedikta. Opat a část čtyřiceti tří členů konventu žili do roku 1806 dále v klášteře. Většina páterů převzala pak duchovní správu. Stejně jako v mnoha ostatních klášterech stali se konventní kostely obecními. Původní farní kostel byl stržen. Část této budovy sloužila jako státní sýpka, další část jako škola. Zbytek byl prodán do privátních rukou. Roku 1813 uhořel do areálu blesk a většina budov byla v pozdějších letech zbourána.

Znovuosídlení 1918 Priorát / Opatství 1930

Roku 1918 byl klášter Niederaltaich obnoven jako převorství patřící k opatství v Metách. Opětné povýšení na opatství následovalo už roku 1930. Od roku 1932 nese opatský kostel čestný titul: Papežská „Basilica minor“.

Duchovní těžiště – Ekumene 1930

Už kolem roku 1930 se ekumenické učení stalo duchovním středobodem zájmu Niederaltaichu. Od roku 1965 disponuje místní ekumenický institut vlastním výzkumným a konferenčním centrem.

Jedna skupina konventu praktikuje bohoslužby podle Byzantinského rituálu.

Byzantinský kostel Sv. Mikuláše V roce 1986 byly prostory bývalého klášterního pivovaru upraveny pro bohoslužby Byzantinské liturgie.

Vzdělávací instituce Od roku 1948 vedou Benediktini v Niederalteichu Gymnázium Sv. Gottharda zaměřené muzicky a na výuku moderních jazyků. V roce 1959 byla u nás postavena katolická škola pro vzdělávání dospělých, která nese jméno „Landvolkshochschule St. Gunther“. Je vzdělávacím centrem diecéze Passau a Regensburg. Roku 2001 zahájilo provoz Konferenční a ubytovací centrum St. Pirmin. Už od roku 1962 nabízí klášter Niederaltaich možnost zvanou „Klášter na čas“ – možnost poznání klášterního života pro každého. Toto zařízení napodobily mnohé kláštery v okolí. Nedaleko opatství leží klášter Uršulinek dokončený a zasvěcený roku 1979.

Obec Niederalteich Naše obec prošla za posledních 50 let zásadní hlubokou společenskou proměnou. Hospodářskou základnou bylo drobné zemědělství a pěstování v zemědělných činnostech. Dnes je Niederalteich domovem pro 1.930 obyvatel, kterým nabízí 300 pracovních míst v obchodě, zemědělství a činnostech, obzvláště pak ve službách. Plocha obce zabírá deset čtverečních kilometrů na obou březích Dunaje. V Gundlau pak leží jedna z nejvýznamnějších oblastí ochrany ptactva v Bavorsku. Na druhém břehu Dunaje se rozkládá při ústí Isaru oblast ochrany přírody celoevropského významu.

Zdroj: Původní výňatky z: Niederaltaich – Bayerns Tor zum Osten.
Christian Lankes, Haus der Bayerischen Geschichte.
Augsburg.
Překlad Rudolf Tomšů

Bazilika a farní kostel v Niederaltaichu

Naše srdečné „Pozdrav Bůh“

Kostel je součástí komplexu Benediktinského kláštera. Ten založil roku 731 (741) bavorský vévoda Odilo zde na Dunaji coby významné dopravní tepni. A navíc na úpatí tenkrát ještě neosídleného Bavorského lesa. V roce 1803 byla v Německu všechna území nacházející se pod duchovní, tzn. biskupskou či klášterní správou nuceně anektována světskými knížectvími. Tehdy také došlo ke zrušení kláštera Niederaltaich bavorským státem a k rozprodání a zničení velkého množství staveb. Klášterní kostel byl, jako náhrada za zbouraný farní kostel předán zdejší farnosti. Ta zde od té doby vykonává bohoslužby a stará se o jeho provoz. Poslední rozsáhlá rekonstrukce včetně restauračních prací byla dokončena roku 1989.

V roce 1918 byl klášter znovu obnoven. Duchovní správa farnosti byla svěřena mnichům. Část svých bohoslužeb odávají také v tomto kostele. Aby byl zdůrazněn význam tohoto historického svatostánku, byl mu roku 1932 udělen titul papežské „Baziliky minor“.

Venkovní pohled na kostel názorně ukazuje, že byl stavěn jako raně gotický. Prostor kůru byl dokončen 1270, chrámová loď pak 1306. Obzvláště pozoruhodný je na levé venkovní stěně poblíž severní víše tympanon portálu. Tím byl kostel spojen s bývalou křížovou cestou. Se stavbou 72 m vysoké víše se začalo v renesanci. Na jižní straně víše (ke hřbitovu) je na pamětní desce formou kosmického horoskopu znázorněno datum položení základního kamene: 27.4.1514. Vnitřek kostela byl kolem roku 1720 upraven v barokním stylu. Podařilo se přitom ve vzácné souhře propojit staré s novým. Za hlavním oltářem byla přistavěna zakřídla v přizemí a nad ní mnišský kůr (horní kostel). To celé bylo místo dřívějšího rovného zela postaveno v půlkruhovém půdorysu.

Je to první sakrální stavba velkého barokního stavitele Johanna Michaela Fischera.

Po vstupu do vnitřního prostoru kostela spočine Váš pohled nejspíš na centrálním obraze od Franze Geigera z Landshutu (1675) nad hlavním oltářem. Znárodňuje patrony kostela: Sv. Mauritia (ten stojí i nad kazatelnou) a jeho družinu – vojáky tzv. „Thébské legie“ římského císařství. Pocházeli z tehdy už křesťanského Egypta a koncem 3. století zemřeli mučednickou smrtí, protože se rozhodli vzepřeli požadavku považovat císaře za svého Boha.

Na obraze vystupuje Mauritius z válečné ořeže, tmaví ve spodní části obrazu zobrazení. Shora k němu schází v jasném světle z mrtvých vstalý Kristus, doprovázen zástupem svatých.

Tato zde výrazná dramatika temna a světla pokračuje pak v celém kostele. V relativně tmavých postranních lodích, vedle prostoru oltáře, je ve spodních deskových freskách znázorněno Kristovo utrpení.

Oltářní obrazy v hlavní lodi pak znázorňují temnoty lidské víry. Na pravé straně nad prvním oltářem vidíme umírání sv. Benedikta, nad druhým pak zkoušku ohněm svaté císařovny Kunigundy.

Nad čtvrtým oltářem je znázorněno utrpení sv. Sebastiana a po levé straně nad prvním vidíme vystoupení kajícího se kazatele Jana Křtitele. Nad druhým oltářem pak umírání sv. Josefa a nad čtvrtým oltářem svatého mnicha a biskupa Martina. Pod těmito obrazy se nacházejí v zasklených skříňkách zdobených „svítícími kameny“ kosti křesťanů starověku dovezené z římských katakomb. Byly sem umístěny v éře baroka.

V určených dobách církevního roku jsou tyto relikviáře zakrývány půvabnými barokními tabulemi, na nichž jsou svatí zobrazeni. Nad oltářem umožňují průhledy v klenbách pohled na fresky na horním ochozu, které kontrastně k obrazům dole ukazují svaté postavy v jasné záři.

Ve střední části pravé postranní lodi se nachází na vyvýšené křížné chodbě, na třetím oltáři pieta (pískovcová plastika okolo r. 1480). Tento meditativní obraz je dodnes svátostí Velkobratrstva Sedmiboletné Panny Marie. Znárodňuje spasitele, ležícího po sejmutí z kříže v klíně své matky.

Freska nad tím, v horním ochozu ukazuje ve výjimečném zobrazení sv. Marii jako matku slitovnou: jako mléko proudí její slitování přibližující víru, na obecný lid. Na protější straně je nad třetím oltářem znázorněno uctění sv. Gottharda (Godehard) mnicha a opata z Niederaltaichu, který byl povolán r. 1022 k biskupské službě v Hildesheimu. Vosková figura nad tím je zobrazením učitele víry, sv. Augustína.

V kapli severní věže (ve směru k východu vpravo) máte možnost ve vaší osobní záležitosti zapálit svíci.

Všechny fresky (více než 200) vytvořil Wolfgang Andreas Heindl z Welsu (Rakousko). Stropní fresky ve 21 m vysoké střední lodi symbolizují historii kláštera Niederalteich.

Možná také odvozujete jméno od „Eiche“ – dub. Správnější je ale zřejmě jméno kláštera vztahovat ke staroněmeckému slovu „Ache“ – voda. To žije v mnoha místních jménech i označeních toků (např. Ohe). Vedle úřední správného Niederalteich, píše se jméno kláštera také Niederaltaich.

Obzvláštní pozornost zasluhují řezbářské práce na zpodobnicích a lavicích, zhotovené místním mnichem Pirminem Tobiaschu. Do jím vytvořeného barokního průběhového varhan vestavila v r. 1985 firma Georg Jann z Allkofen u Abensbergu nové varhany. Mají mechanické ústrojí, 48 registrů, 4 manuály a 3555 píšťal.

Krásně znějící zvonkohra v jižní věži sestává z pěti bronzových zvonů, pocházejících z novodobí kláštera: největší (sv. Michael) váží 2074 kg, má průměr 153 cm a vydává tón c'3 (Johann Grassmayr, Innsbruck 1938). Druhým největším je sv. Antonín s 1300 kg a 125 cm – s'4 (Georg Samsasa, Passau 1814). Třetí je věnován zvěstování Panny Marie – 971 kg, 118 cm – f' (Rudolf Perner, Passau 1961) a nejmenší Bratr Konrád – 500 kg, 98 cm – as'6 (Karl Hamm, Regensburg 1931). V roce 2003, přesně 200 let po sekularizaci, při níž jubilejní zvon z r. 1731 byl přemístěn do Vilshofenu, mohla být zvonkohra díky velkorysému daru rozšířena. V dosud prázdné severní věži visí dnes zvon Mauritius o váze 4820 kg a průměru 200 cm. Svým tónem as'0 toto mohutné těleso odlité Rudolffem Pernerem v Passau dává celkové zvonkohře výrazný spodní tón.

Kláster udržuje múzické gymnázium se zaměřením na moderní jazyky (Gymnázium sv. Gottharda). Dále Ekumenický institut, který usiluje o vzájemné porozumění mezi různými křesťanskými církvemi a tradicemi. Tomuto cíli slouží i to, že část mnichů slouží své bohoslužby v byzantském rituálu. K tomuto účelu a v tomto stylu byl upraven bývalý klášterní pivovar.

O svátcích a nedělích probíhají v Niederaltaichu tyto bohoslužby:

Eucharistie a farnost:

♦19:00 vešerní bohoslužba

♦9:00 bohoslužba v Bazilice

Konventní oběd mnichů – obvykle s gregoriánským chorálem:

♦10:30 v Bazilice

Latinská vešerní:

♦17:30 v Bazilice

Byzantská liturgie:

♦9:30 v kostele St. Nikolaus

Byzantská vešerní:

♦17:15 v kostele St. Nikolaus

Farář farního svazu: páter Dominikus Holzhauser

Duchovní Niederaltaichu – páter Dominikus

Stálý diakon: Bernhard Huber

Kostelník: Dieter Stuka

Boží požehnání a☐ doprovází Vás i Vaše blízké.